Hrvatski građani moraju donijeti odluku: da li nastaviti putem koji nas je doveo u ovu višegodišnju depresiju ili promjeniti način mišljenja i ponašanja kako bi pronašli što učinkovitiji put izlaska iz ove turobne depresije? Drugim riječima odgovorni političari bi morali kao odgovorni državnici raspisati referendum kako bi se donijela demokratskim putem odluka u kojem pravcu valja usmjeriti hrvatski brod. U tom slučaju eventualni angažman MMF-a je tehničko pitanje.

Ukoliko se hrvatski građani odluče za nastavak postojećeg načina razmišljanja nije potrebno ništa učiniti – akceleracija je dovoljno snažna da je „konačno rješenje“ moguće očekivati već u slijedećoj godini. Javna sredstva priopćavanja, po starom dobrom hrvatskom običaju, u zavisnosti od političkih preferencija, dramatiziraju ili marginaliziraju postojeće stanje i, sukladno tome, interpretiraju gubitak kreditnog rejtinga.

Rimski imperij, država nad državama, u vrijeme republike kada je zemlja bila u krizi imala je izvanredan institut – imenovala je dva diktatora za koje se vjerovalo da mogu zemlju izvući iz stanja u kojem se našla Republika.

Ukoliko bi se hrvatski građani opredijelili za promjene putem referenduma valjalo bi formirati Vladu nacionalnog spasa koja bi imala zadatak provesti reforme, rekonstrukciju države, koje bi omogućile što učinkovitiji (čitaj: jeftiniji) izlazak iz ove sumorne depresije. Rasprave o tome tko je kriv za postojeće stanje valja ostaviti za neka druga vremena. Mlijeko je proliveno i tu nema više pomoći.

Primjera radi, potpuno je nepotrebna rasprava o problemima poljoprivrede i prehrambene industrije, usprkos činjenici da su i jedna i druga bile okosnice privredne strukture. Danas znamo da se je u agraru vodila potpuno kriva politika. Što više, želja za ulaskom u EU bila nam je sasvim jasan „talon“ kako valja poljoprivredu restrukturirati. Umjesto toga nekada izvozna grana postala je ovisna o uvozu. Takvih primjera ima mnogo; dovoljno je da spomenemo privatizaciju koja je uzrokom postojećem broju penzionera, niskoj razini gospodarske aktivnosti, itd.

O mnogim problemima sam pisao na ovim stranicama i neću ih dodatno argumentirati. Ipak, potrebno je ponovno izvršiti djelomičnu inventarizaciju onih pitanja koji ne trpe odgodu:

- Restrukturirati državni aparat, odnosi se na opću i zajedničku potrošnju, tako da se pojednostave instituconalna rješenja kako bi bila lako shvatljiva i onemogućila diskrecione interpretacije. Ovako brojna birokracija rezultat je nepotrebnih komplikacija od kojih boluju naši zakoni. Zato, danas, nije moguće reći koliki nam je broj djelatnika potreban u državnoj administraciji.

- Odustati od predstojećih lokalnih izbora i istu restrukturirati tako da se postojeći nerazuman broj svede na šezdesetak općina i gradova. Dio aktivnosti koje nesporno spadaju u područje djelovanja lokalne uprave i samouprave odmah valja prepustiti lokalnoj upravi i samoupravi, a dvojbene, danas sporne, aktivnosti u funkciji vremena prenijeti na lokalnu upravu i samoupravu. Bitan kriterij po kojem valja odrediti status gradova, općina je mogućnost dinamiziranja gospodarskog razvoja na razvini lokalne uprave i samouprave, o čemu sam nedavno pisao na ovim strnicama.

- U javnim poduzećima imenovati krizni menadžement koji bi izvršio restrukturiranje javnih poduzeća.

- Mirovinski sustav reformirati tako da se umjesto dosadašnjeg sustava mirovina temeljenih na radu isti reformira u sustav temeljen na socijalnim načelima. Ukratko: na mirovinu bi imali pravo samo oni koji ne raspolažu imovinom. Kratkoročno valja smanjiti mirovine koje su iznad dogovorenog iznosa.

- Zdravstveni sustav reformirati u pravcu veće učinkovitosti (Današnji je sustav birokratiziran i okoštao do te mjere da jalovi fiksni i varijabilni troškovi rastu i tako određuju stanje u zdravstvu). Odmah pristupisti redefiniranju zdravstvenog standarda sukladno materijalnim mogućnostima zemlje.

- Implicite je tzv. tvrdo budžetsko ograničenje uvedeno 4. listopada 1993. godine koje se, na žalost, nije odnosilo na državu, kao sektor, čiji su prihodi nesrazmjerno brže rasli od rasta društvenog proizvoda. Red koji je najavio ministar Linić putem Zakona o fiskalizaciji, odnosno Zakona o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi je za pozdraviti uz jedno – ali. Naime,

potrebno je da država u provedbi navedenih zakona „očisti“ stanje kako bi zakoni bili provedivi, odnosno kako implementacija navedenih zakona ne bi dramatično povećala broj kandidata za stečajeve što bi nužno rezulitiralo eksplozivnim povećanjem broja nezaposlenih.

- Indeks siromaštva raste što znači da jednako tako raste broj građana kojima je potrebna pomoć države kako bi opstali. Pored preispitivanja postojećeg sustava socijalne skrbi kako bi se, sukladno materijalnim mogućnostima, pomoglo onima kojima je pomoć najviše potrebna, valjalo bi pomoći prezaduženim građanima tako da se, u dogovoru s poslovnim bankama, izvrše potrebni reprogrami kredita, odnosno da se formira posebna agencija koja bi preuzela, uz primjeren diskont, iste. Isti princip valjalo bi primjeniti i u slučajevima reprograma dugova građana i tvrtki prema državi po osnovi poreznih obveza.

- Centralna bi banka morala aktivno, ne dovodeći u pitanje stabilnost cijena, izravno kupovati državne vrijednosne papire, a kreditnu politiku usmjeriti na dinamiziranje gospodarskog razvoja. U tom je smislu neizostavno preispitivanje postojećeg sustva financijskog sustava u prvcu povećanja udjela domćih financijskih institucija. Drugim riječima, zaustaviti prodaju Croatia osiguranja i Poštanske banke, s jedne strane, i, s druge strane, integrirati postojeće male privatne poslovne banke u jednu novu snažnu banku uz potrebnu dokapitalizaciju. Tako bi se formirao nacionalni financijski sektor koji bi mogao biti snažni katalizator u predstojećoj reformi.

- Hrvatskim građanima emitirati državne obveznice u visini inozemnog duga države kako bi se smanjio odljev dio dohotka koji inozemni vjerovnici/vlasnici iznose iz zemlje (Dramatičn je podatak da je već nekoliko godina deficit na računu dohotka veći od deficita na tekućem računu platne bilance.)

- Tečaj kune mora ostati nezavisna varijabla, dakle fiksiran. Međutim, nakon provedene reforme potrebno je varajabilizirati tečaj kune. Zalažem se za kontroliranu promjenu tečaja. Kriterijalna funkcija njegove promjene bila bi održavanje ravnoteže platne bilance.

Nabrojio sam samo neke od problema koje odmah valja riješiti. Ovaj, na neki način, dadaistički napis vjerojatno je izostavio poneko vrlo važno pitanje. Nije mi bila namjera da dociram i tako definiram što je potrebno a što nije, već samo da ukažem na složenost stanja u hrvatskom društvu. Potrebna je demokratska i stručna rasprava o svim relevantnim pitanjima. Tako nisam spomenuo poreznu reformu o kojoj sam prije tri godine predložio pod naslovom: Porezna reforma i hrvatska kriza. Ništa manju pažnju ne zaslužuje prisutan problem radnog

zakonodavstva koji preferira nestavilnost i neizvjesnost umjesto da ga usmjerimo u pravcu smanjenja nezaposlenosti.

Ono što želim potaknuti ovim napisom je uključenje znanstvenih i stručnih kapaciteta, svih profila, kojima raspolaže Lijepa naša. Nije dopustivo da postojeće kapacitete znanja ne koristimo u rješavanju ovih složenih pitanja. Kao što čitatelji ovih stranica znaju, u više sam navrata uputio javno apel gospodinu Jovanoviću da svoj autoritet ministra u Vladi usmjeri kako bi Vlada spoznala da bez od države angažiranih znanstvenih i stručnih kapaciteta nema primjerenog izlaska iz ove sumorne depresije. Po mojem mišljenju to mu je danas temeljna zadaća.